



e-ISSN: 2630-6417

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences (JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8
Issue: 49
Year: 2022
pp
193-201

Arrival
21 January 2022
Published
28 February 2022

Article ID
901
Article Serial Number
5

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.901>

How to Cite This Article
Dilekçi, U. & Bişgin, H. (2022).
"Spor Lisesi Ve Güzel Sanatlar
Lisesi Okul Müdürlerinin Mesleki
Tükenmişliklerinin İncelenmesi",
Journal Of Social, Humanities
and Administrative Sciences,
8(49):193-201.



International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

This journal is an open access,
peer-reviewed international
journal.

Spor Lisesi Ve Güzel Sanatlar Lisesi Okul Müdürlerinin Mesleki Tükenmişliklerinin İncelenmesi

Sports High School And Fine Arts High School Investigation Of The Professional Burnout Of School Principals

Ufuk DİLEKÇİ Doç. Dr. Halil BİŞGİN

Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Müdürü, Kütahya DPÜ, LES, Beden Eğitimi ve Spor ABD. İstanbul/Türkiye
Dumlupınar Üniversitesi, Spro Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü Kütahya/Türkiye

ÖZET

Yapılan araştırmanın amacı, Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan okul müdürlerinin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini Türkiye genelinde Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan okul müdürleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan 48 (kırk sekiz) Spor Lisesi ve 43 (kırk üç) Güzel Sanatlar Lisesinde görev yapan okul müdürü oluşturmaktadır. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan okul müdürlerinin mesleki tükenmişlik durumlarının incelenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuş "Kişisel Bilgiler Formu" ve "Maslach Tükenmişlik Envanteri" kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine göre mesleki tükenmişlik düzeylerini tespit etmek için non-parametrik testler olan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılmıştır. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, okul türü, mesleki deneyim, çalıştığı okulda görev süresi değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Anahtar kelimeler: Spor Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri, Okul Müdürleri, Tükenmişlik

ABSTRACT

The aim of the study is to determine whether the burnout levels of school principals working in Sports High Schools and Fine Arts High Schools differ according to some variables. The universe of the research consists of school principals working in Sports High Schools and Fine Arts High Schools throughout Turkey. The sample group consists of 48 (forty-eight) Sports High Schools and 43 (forty-three) Fine Arts High School school principals working in Sports High Schools and Fine Arts High Schools in the 2019-2020 academic year. "Personal Information Form" and "Maslach Burnout Inventory", which were created by the researchers, were used to examine the professional burnout status of school principals of Sports High Schools and Fine Arts High Schools. Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests, which are non-parametric tests, were used to determine the occupational burnout levels according to the demographic information of the participants. No significant differences could be found between the variables of gender, age, education level, school type, professional experience, and tenure at the school where the head of the Sports High Schools and Fine Arts High Schools work.

Keywords: Sports High Schools, Fine Arts High Schools, School Principals, Burnout

1. GİRİŞ

Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak akademik spor eğitimi veren ortaöğretim kurumlarıdır. Türkiye genelinde Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmek isteyen 8. sınıftan 9. sınıfa geçen öğrenciler için her yıl yaz döneminde düzenledikleri Özel Yetenek Sınavlarına göre belirlenen kontenjan sayısına göre öğrenci alımı yapmaktadırlar. Özel Yetenek Sınavına giren öğrenciler sınav puanlarına göre değerlendirilerek sıralamaya göre Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde eğitim öğretim faaliyetlerine devam etme hakkı kazanırlar. Spor Liseleri Güzel Sanatlar Liseleri resmi iş ve işleyiş bakımından diğer ortaöğretim kurumlarıyla benzer görünse de bu liselerde diğer ortaöğretim kurumlarının aksine özellikle okul yöneticileri için gereğinden fazla bir şekilde oluşan resmi iş tanımları vardır.

Eğitim sistemi içerisinde toplum tarafından yeni tanınmaya başlayan okul türleri olsalarda sportif ve sanatsal faaliyetlerin yoğunluğuyla bulunduğu bölgede sosyal çevreyle çok yüksek düzeyde etkileşim halinde bulunan okullar türleri arasındadırlar. Okulların normal işleyişlerinde dahi okul müdürlerinin öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerini uygun plan ve program dâhilinde yönlendirme ve resmi müfredata uygun bir şekilde olmasını sağlama gibi sorumlulukları vardır.

Söz konusu alanın spor ve sanat gibi özel bireylere eğitim verilecek okullar olmasıyla ilgili okullar olduğu düşünüldüğünde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin planlanmasının belli bir tecrübe ve adanmışlıkla daha olumlu olacağı ifade edilebilir. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde hali hazırda okulların eğitim öğretimle ilgili

faaliyetlerin planlanmasında fiziki kapasiteleri, öğretmenlerin uzmanlık branşları ve bunlara benzer birçok etkenin göz önüne alınarak planlama yapılma gerekliliği vardır. Eğitim öğretim yoğunluklarının üzerine Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinin yoğun olarak katılım gösterdikleri sportif yarışmalar ve sanatsal etkinliklerinde (sergi, konser vs. gibi) eklenmesi olağan iş hacmini çok üst seviyelere çıkarmaktadır. Okul öğrencilerinde çeşitli sportif faaliyetler ve sanatsal etkinliklere katılmaları dahi Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerine planlama ve izin konusunda iş yükü oluşturmaktadır. Bunun yanında resmi yazışma işlerinin de bu sportif ve sanatsal faaliyetlere bağlı olarak fazlaca olması ilgili okullarda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için resmi görevlerinde tam olarak yerine getirilmesi okul müdürleri üzerinde büyük bir sorumluluk da yaratmaktadır. Bu sorumluluk Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürleri üzerinde bazen fayda sağlarken bazende psikolojik olarak bir çöküşün yani mesleki tükenmişliğin ön habercisi olabilmektedir.

Tükenmişlik ilk kez 1974’de Herbert Freudenberger (1974, 159) tarafından “Bireyin enerji, güç ve kaynakları üzerinde oluşan aşırı isteklerden dolayı başarısız olması, yıpranması ve bu başarısızlığında ona zamanla tükenme yaşatması” olarak ifade etmiştir. Freudenberger, tükenmişlik yaşayan bireyin işten uzaklaşma gitmeme, kaçma ve yalnızlaşma isteğiyle çevresine olumsuz enerji yaşayabileceğini de belirtmiştir (Freudenberger, H., J. 1974).

Edelwich ve Brodsky (1980), tükenmişliğin belli yaşanan bir süreç sonucu oluştuğunu ve idealistik coşku, durgunluk, engellenme ve duygusuzlaşma (apati) olmak üzere birbirini izleyen süreçte gerçekleştiğini ifade etmişlerdir (Edelwich ve Brodsky, 1980).

Christina Maslach ise sağlık çalışanları üzerinde yaptığı araştırmalarda tükenmişliği bireyin işte oluşan kronik duygusal ve kişilerarası stres durumlarına verilen bir tepki türü şeklinde tanımlamıştır. Bireyin yaşadığı tükenmişliği de duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı olarak üçe ayırmıştır. Duygusal tükenmeyi; duygusal kaynaklarının tükenme hissi, duyarsızlaşmayı; ilgisizliği içeren olumsuzluk, yalnızlaşma, düşük kişisel başarı hissini ise; bireyin mesleğine karşı oluşan yetersizlik ve verimsizliğe kapılma düşüncesi olarak tanımlamıştır. (Maslach, 1976).

2. TÜKENMİŞLİĞİN BOYUTLARI

Yapılan araştırmada Maslach Tükenmişlik Modeline göre tükenmişliğin boyutları daha detaylı açıklanacak ve bu kapsamda tükenmişliğin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi boyutları hakkında bilgi verilecektir. Bu modeli oluşturulan diğer tükenmişlik modellerinden ayıran en önemli özelliği ise tükenmişliği farklı boyutlarıyla duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı gibi boyutlarda incelemiş olmasıdır. Tükenmişliğin bu üç boyutu, kavramsal olarak birbirinden ayrı ve farklı olsalar da aslında birbirleriyle yakın ilişkili sayılabilirler (Maslach ve Jackson 1981).

Duygusal tükenme, işyerinde sürekli stres altında bulunan bireylerin, yaşadığı duygusal kaynaklarda ki tükenme olarak ifade edilmektedir (Maslach, 1998: 68).

Duyarsızlaşma, strese karşı verilen bir tepkidir. Hizmet sektöründe görev yapan bireylerde olduğu gibi diğer sektörlerde çalışan bireylere de oluşabileceği söylenilebilir (Jackson vd., 1986: 630). Maslach tükenmişlik modelinin son boyutu olan kişisel başarı boyutunda tükenmişlikte düşük kişisel başarı örgütte görevli çalışanın müşterilere hizmeti sonrası kendini olumsuz değerlendirmesi olarak ortaya çıkmaktadır. (Maslach ve Jackson, 1981).

Tükenmişliğin üç boyutunun sonuçlarına bakıldığında Maslach ve Lieter’e göre, kişi sürekli hale gelen bir yorgunluk yaşayarak yalnız kalma isteği ortaya çıkar ve daha sonra işinde kendini yetersiz ve verimsiz olarak değerlendirir (Maslach ve Lieter, 1997: 24).

2.1. Tükenmişliğin Nedenleri

Tükenmişliği bireyin karakter ve davranışlarının bir sonucu olarak değerlendiren klasik görüşçüler tükenmişlikle ilgili sorunların bireysel nedenlerden kaynaklandığını ve bireysel sorunların çözülmesiyle bireyde tükenmişliğinde sona ereceğini düşünürler. Diğer araştırmacılardan bazıları ise tükenmişlikte bireysel etkenler olduğu kadar örgütsel etkenlerinde önemli olduğuna vurgu yaparlar (Maslach ve Leiter, 1997: 18-38).

2.1.1. Bireysel Nedenler

Bireysel nedenlere bağlı olarak cinsiyet, kişilik, yaş, medeni durum ve eğitim seviyesi gibi değişkenler ifade edilebilir.

Maslach’ın öğrencilerinin yaptığı araştırmada güçlü olmayan kişilerin pasif gergin, kolay sinirlenen, karşısakinin beğenileriyle ayakta kalan güvensiz bireylerin tükenmişlik riskleri fazladır (Iwanicki, 2001: 30); Genç çalışanlar ilk defa bir işte bulunmanın hazzıyla özelliklerine daha uygun olanı tercih ederler. Bireylerde orta yaşlarda ise azim ve heves azaldığı için iş değiştirme algısı biraz daha azalmıştır (Eren, 2001: 35). Yapılan bir çok araştırma cinsiyetin

tükenmişlikte çok kuvvetli bir etken olmadığı ortaya çıkmıştır (Maslach vd., 2001: 410). Maslach ve Jackson'un 1981 yılında yaptıkları araştırmada medeni durum ile tükenmişliğin alt boyutu olan duygusal tükenme arasında ilişki tespit edilmiştir (Maslach ve Jackson, 1981: 111). Cemaloğlu ve Şahin'in 2007 yılında ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler üzerinde yaptıkları çalışmaya göre, kıdemli öğretmenlerin duyarsızlaşma ve duygusal tükenmişliklerinin diğer öğretmenlerden daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir (Cemaloğlu ve Şahin, 2007: 465).

2.1.2. Örgütsel Nedenler

Örgüt çalışanına gereğinden daha fazla işin yüklenmesi durumunda ilerleyen zamanlarda yaşadığı aşırı gerilim ve stresten dolayı tükenmişlik ortaya çıkacak ve psikolojisi bozulacaktır (Lee ve Ashforth, 1993: 370). Dinlenmeden, verilen molalardan yararlanmadan aralıksız çalışmak bireyi tüketir. Aşırı işle yüklenen çalışan dışarıdan da destek alamadığı için strese girer ve tükenmişlikle başa çıkabilmesi zorlaşır. Aşırı iş yüküyle çalışmaya kanalize olmuş bireylerin birçoğu yemeklerini bile masa başında yemek yerine bilgisayar başlarında geçirir ve evlerine geldiklerinde hala bir diğer gün için yapacaklarının planını yapmaya devam etmek zorunda kalırlar (Maslach ve Leiter: 1997: 39).

Örgütsel rol bireyin görevi gereği örgüt tarafından kendisinden beklenen davranışlarıdır. Çevrenin beklenti ve taleplerini karşılamaya çalışan bireyler, kişiliklerine, karakterlerine, değer yargılarına ters düşen görevler ve çelişkili talimatlar verildiğinde rol belirsizliği ile karşılaşılır. Bunun haricinde, bilginin gizlenmesi, işle ilgili tespit edilemeyen gerçekler gibi nedenlerden dolayı da rol belirsizliği oluşmaktadır (Luthans, F., 2011: 290). Yapılan araştırmalar aidiyet duygusunun yüksek olduğu olumlu iş ortamlarında tükenmişliğin diğer işletmelere nazaran daha az görüldüğü ifade edilmiştir (Maslach vd., 2001: 45).

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma da nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. (Karasar, 2015) Tarama modeline uygun olarak araştırmada okul müdürlerinin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, mesleki deneyim ve çalışılan okulda görev süresi, öğretmenlik branşı ve okul türü değişkenlerine göre tükenmişlik algıları değerlendirilmiştir.

3.2. Evren-Örneklem

Araştırma evreni Türkiye genelinde eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi müdürleri oluşturmaktadır. Örneklem ise Türkiye genelinde 48 (kırk sekiz) spor lisesi müdürü, 43 (kırk üç) Güzel Sanatlar Lisesi müdürü olmak üzere araştırma toplamda 91 (doksan bir) okul müdüründen oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlik durumlarının incelenmesi amacıyla araştırmada okul müdürlerinin demografik bilgilerini tanımlamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuş "Kişisel Bilgi Formu" ve "Maslach Tükenmişlik Envanteri" ve kullanılmıştır.

Kişisel bilgiler formu katılımcıların cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu, meslekteki deneyim, çalışılan okulda ki görev süresi, öğretmenlik branşı ve okul türünü tanımlamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Maslach Tükenmişlik Envanteri, Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilmiş, duygusal tükenme (9 soru), duyarsızlaşma (5 soru) ve kişisel başarısızlık hissi (8 soru) olmak üzere 22 sorudan oluşmaktadır. Envanterin Türkçe 'ye uyarlanması ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Ergin (1992) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği okul müdürlerine elden ulaştırılmış ve aynı şekilde elden toplanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla; ölçek Likert tipi olduğundan ve tek uygulamadan elde edildiğinden Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı (α) hesaplanmıştır. Okul müdürlerinin katıldığı araştırmada ölçeğin tüm alt boyutlarında güvenilirlik katsayısı " $\alpha=.758$ " olarak bulunmuştur. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının " $\alpha=.70$ " ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyükoztürk, 2013).

4. BULGULAR

Tablo 1 Araştırma Verileri Normallik Test Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a		
	Statistic	Df	p
Duygusal Tükenme	,092	91	,058
Duyarsızlaşma	,120	91	,003
Kişisel Başarısızlık	,136	91	,000

Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediklerini belirlemek için yapılan normallik analizinde veri sayısı $n \geq 91$ 'de göz önünde bulundurularak Kolmogorov-Smirnov değerleri dikkate alınmıştır (Corder ve Foreman, 2009). Normallik test sonuçları tablosun da görülen değerler ölçüsünde ve diğer normallik değerlerinde araştırma verilerinin normal bir dağılım göstermediği görülmektedir $p < 0.05$. Araştırma verilerinin normal bir dağılım göstermemesi sebebiyle araştırmada non-parametrik testler kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 2 Katılımcıların Demografik Bilgilerine Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Frekans	Yüzde %	
Cinsiyet	Erkek	82	90,1
	Kadın	9	9,9
	Toplam	91	100,0
Yaş	20-30 yaş	2	2,2
	31-40 yaş	16	17,6
	41-50 yaş	53	58,2
	51 ve üzeri	20	22
	Toplam	91	100,0
Eğitim Düzeyi	Lisans	37	40,7
	Yüksek Lisans	50	54,9
	Doktora	4	4,4
	Toplam	91	100
Okul Türü	Spor Lisesi Müdür	48	52,7
	Güzel Sanatlar Müdür	43	47,3
	Toplam	91	100
Mesleki Deneyim	1-5 yıl	1	1,1
	6-10 yıl	8	8,8
	11-15 yıl	5	5,5
	16-20 yıl	28	30,8
	21 yıl ve üzeri	49	53,8
	Toplam	91	100
Çalıştığınız Okulda Görev Süreniz	1-5 yıl	51	56
	6-10 yıl	29	31,9
	11 yıl ve üzeri	11	12,1
	Toplam	91	100
Atamaya Esas Öğretmenlik Alanı	Alan İçi	36	39,6
	Alan Dışı	55	60,4
	Toplam	91	100

Okul müdürleri cinsiyet demografik bilgilerine göre $n=82$, %90,1'ü erkek $n=9$, %9,9'u kadın olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre $n=2$, %2,2'i 20-30 yaş, $n=16$, %17,6'i 31-40 yaş, $n=53$, %58,2'i 41-50 yaş, $n=20$, %22'i 51 ve üzeri yaş olduğu görülmektedir. Eğitim düzeylerine göre $n=37$, %40,7'i lisans, $n=50$, %54,9'u yüksek lisans, $n=4$, %4,4'ü doktora mezunu olduğu görülmektedir. Okul türüne göre $n=48$, %52,7 Spor Lisesi Müdürü, $n=43$, %47,3 Güzel Sanatlar Müdürü olduğu görülmektedir. Mesleki deneyimlerine göre $n=1$, %1,1'i 1-5 yıl, $n=8$, %8,8'i 6-10 yıl, $n=5$, %5,5'i 11-15 yıl, $n=28$, %30,8'i 16-20 yıl, $n=49$, %53,8'i 21 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Çalışılan okulda ki görev süresine göre $n=51$, %56,1 1-5 yıl, $n=29$, %31,9'u 6-10 yıl, $n=11$, %12,1'i 11 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Okul Müdürlerinin öğretmenlik atamaya esas branşları (Beden Eğitimi ve Spor, Görsel sanatlar/Resim, Müzik) $n=36$, %39,6'ı, alan dışı $n=55$, %60,4 olduğu görülmektedir.

Tablo 3 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
Duygusal Tükenme	Kadın	9	56,72	510,50	272,500	-1,285	,199
	Erkek	82	44,82	3675,50			
Duyarsızlaşma	Kadın	9	54,33	489,00	294,000	-1,001	,317
	Erkek	82	45,09	3697,00			
Kişisel Başarısızlık	Kadın	9	47,44	427,00	356,000	-,174	,862
	Erkek	82	45,84	3759,00			

* $P < 0.05$

Tablo 3 incelendiğinde okul müdürlerinin cinsiyet değişkenine göre mesleki tükenmişlik ölçeği alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. [Duygusal Tükenme U değeri=272,500 p=,199>0.05, Duyarsızlaşma U Değeri=294,000 p=,317>0.05, Kişisel Başarısızlık U Değeri=356,000 p=,862>0.05, Okul müdürlerinin Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 4 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Değişkenler	Yaş	N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Duygusal Tükenme	20-30 yaş	2	61,25	4,758	,190	-
	31-40 yaş	16	55,31			
	41-50	53	45,83			
	51 ve üzeri	20	37,48			
Duyarsızlaşma	20-30 yaş	2	55,50	4,311	,230	-
	31-40 yaş	16	57,06			
	41-50	53	44,59			
	51 ve üzeri	20	39,93			
Kişisel Başarısızlık	20-30 yaş	2	58,50	1,444	,695	-
	31-40 yaş	16	41,50			
	41-50	53	45,34			
	51 ve üzeri	20	50,10			

*P<0.05

Tablo 4 incelendiğinde *Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin* yaş değişkeni Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre Duygusal Tükenme alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. [X2 değeri=4,758, p=,190>0.05]. Duyarsızlaşma alt boyutunda gruplar arası anlamlı farklılık tespit edilmiştir. [X2 değeri=4,311 p=,230>0.05]. Kişisel başarısızlık alt boyutunda herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir. [X2 değeri=1,444, p=,695>0.05].

Tablo 5 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Mann-Whitney U Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyleri	N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Duygusal Tükenme	Lisans	37	42,72	1,589	,452	-
	Yüksek Lisans	50	47,45			
	Doktora	4	58,25			
Duyarsızlaşma	Lisans	37	39,77	4,126	,127	-
	Yüksek Lisans	50	51,07			
	Doktora	4	40,25			
Kişisel Başarısızlık	Lisans	37	47,27	1,204	,548	-
	Yüksek Lisans	50	44,09			
	Doktora	4	58,13			

*P<0.05

Tablo 5 incelendiğinde *Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin* eğitim düzeyi değişkenine göre mesleki tükenmişlik ölçeği alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. [Duygusal Tükenme U değeri=1,589 p=,452>0.05, Duyarsızlaşma U Değeri=4,126 p=,127>0.05, Kişisel Başarısızlık=1,204 p=,548>0.05.]. *Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin* Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık alt boyutlarında eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 6 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Okul Türü Değişkenine Göre Mann-Whitney U Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Düzeyleri	N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Duygusal Tükenme	Spor Lisesi	48	50,42	820,000	,091	-
	Güzel Sanatlar Lisesi	43	41,07			
Duyarsızlaşma	Spor Lisesi	48	49,49	864,500	,181	-
	Güzel Sanatlar Lisesi	43	42,10			
Kişisel Başarısızlık	Spor Lisesi	48	45,88	1026,000	,962	-
	Güzel Sanatlar Lisesi	43	46,14			

*P<0.05

Tablo 6 incelendiğinde *Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Okul Türü* değişkenine göre mesleki tükenmişlik ölçeği alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. [Duygusal Tükenme U değeri=820,000 p=,091>0.05, Duyarsızlaşma U Değeri=864,500 p=,181>0.05, Kişisel Başarısızlık=1026,000 p=,962>0.05.]. *Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin* Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık alt boyutlarında okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 7 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Mesleki Deneyim Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Değişkenler	Mesleki Deneyim	N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Duygusal Tükenme	1-5 yıl	1	73,50	5,834	,212	-
	6-10 yıl	8	60,75			
	11-15 yıl	5	46,80			
	16-20 yıl	28	38,70			
	21 yıl ve üzeri	49	47,12			
Duyarsızlaşma	1-5 yıl	1	86,50	6,264	,180	-
	6-10 yıl	8	55,63			
	11-15 yıl	5	53,60			
	16-20 yıl	28	38,45			
	21 yıl ve üzeri	49	47,14			
Kişisel Başarısızlık	1-5 yıl	1	28,50	5,899	,207	-
	6-10 yıl	8	56,94			
	11-15 yıl	5	25,90			
	16-20 yıl	28	50,59			
	21 yıl ve üzeri	49	44,00			

*P<0.05

Tablo 7 incelendiğinde Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin mesleki deneyim değişkeni Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre mesleki tükenmişlik ölçeği alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. [Duygusal Tükenme U değeri=5,834 p=,212>0.05, Duyarsızlaşma U Değeri=6,264 p=,180>0.05, Kişisel Başarısızlık=5,899 p=,207>0.05,]. Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık alt boyutlarında mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 8 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Çalıştığı Okulda Görev Süresi Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Değişkenler	Çalıştığı Okuldaki Görev Süresi	N	Sıra Ort.	X ²	p	Fark
Duygusal Tükenme	1-5 yıl	51	44,24	,966	,617	-
	6-10 yıl	29	49,97			
	11 yıl ve üzeri	11	43,73			
Duyarsızlaşma	1-5 yıl	51	40,34	5,801	,055	-
	6-10 yıl	29	54,90			
	11 yıl ve üzeri	11	48,77			
Kişisel Başarısızlık	1-5 yıl	51	48,47	1,106	,575	-
	6-10 yıl	29	43,57			
	11 yıl ve üzeri	11	40,95			

*P<0.05

Tablo 8 incelendiğinde Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin çalıştığı okuldaki görev süresi değişkeni Kruskal-Wallis H testi sonuçlarına göre mesleki tükenmişlik ölçeği alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. [Duygusal Tükenme U değeri=,966 p=,617>0.05, Duyarsızlaşma U Değeri=5,801 p=,055>0.05, Kişisel Başarısızlık=1,106 p=,575>0.05,]. Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık alt boyutlarında çalıştığı okulda ki görev süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 9 Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin Yöneticilik Atamasına Esas Öğretmenlik Branşı Değişkenine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Öğretmenlik Branşı	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
Duygusal Tükenme	Branş İçi	36	51,60	1857,50	788,500	-1,638	,101
	Branş Dışı	55	42,34	2328,50			
Duyarsızlaşma	Branş İçi	36	49,67	1788,00	858,000	-1,076	,282
	Branş Dışı	55	43,60	2398,00			
Kişisel Başarısızlık	Branş İçi	36	47,76	1719,50	926,500	-,518	,604
	Branş Dışı	55	44,85	2466,50			

*P<0.05

Tablo 9 incelendiğinde okul müdürlerinin Atamaya Esas Öğretmenlik Branşı değişkenine göre mesleki tükenmişlik ölçeği alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. [Duygusal Tükenme U değeri=788,500 p=,101>0.05, Duyarsızlaşma U Değeri=858,000 p=,282>0.05, Kişisel Başarısızlık U Değeri=926,500 p=,604>0.05, Okul müdürlerinin Duygusal Tükenme, Duyarsızlaşma, Kişisel Başarısızlık alt boyutlarında Atamaya Esas Öğretmenlik Branşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

5. SONUÇ TARTIŞMA

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *cinsiyet değişkeni* ve tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Araştırmamıza katılan Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin cinsiyetleri tükenmişlik düzeylerini etkilememektedir. Graf (1996) ve Kırılmaz, Çelen ve Sarp (2002) ise yaptıkları araştırmada tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma göstermediğini tespit etmişlerdir. Literatürde Torun (1995), cinsiyetin duygusal tükenme alt boyutunda etkili olduğu gibi sonuçlar tespit eden araştırmalarda mevcuttur. Araştırmanın yapıldığı okullarda görevli okul müdürleri arasında kadın okul müdürü sayısı erkek okul müdürü sayısına göre oldukça az olduğu söylenilebilir. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri eğitim öğretim faaliyetlerinin karma eğitim yani kız-erkek karışık olduğu düşünüldüğünde kadın okul müdürü sayısının erkek okul müdürlerine oranla daha fazla artırılmasının eğitim öğretim faaliyetlerini olumlu yönde etkileyebileceği ifade edilebilir. Yapılan araştırma da Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin mevcut resmi iş paylaşımlarının erkek ve kadın müdürlerde aynı oranda olması kaynaklı olarak herhangi bir tükenmişlik yaşamadıkları söylenilebilir.

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *yaş değişkeni* ve tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Ellis (1983) ve Graf (1996) ise çalışmalarında mesleki tükenmişlik ile yaşın artması arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını ifade etmişlerdir. Yaş ilerledikçe tükenmişliğin arttığını belirten çalışmalarda mevcuttur. Yapılan araştırma da yaş değişkenine göre Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar okul müdürlerinin tükenmişlik yaşamadıkları görülmektedir. Yaş değişkeniyle ilgili olarak Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin tükenmişlik yaşamamalarıyla ilgili olarak belirli bir yaşın üzerinde olmaları kaynaklı olarak tecrübelerinin fazlalığı tükenmişlik yaşamalarına engel olduğu söylenilebilir. Yaşla birlikte bireylerde oluşan ve eğitim öğretim faaliyetlerini de etkileyen olumsuz koşulların ise Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin okullarına olan adanmışlıklarının yüksekliği nedeniyle tükenmişlik yaşamadıkları söylenilebilir.

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *eğitim düzeyleri* değişkeni ve tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmamıza katılan Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin eğitim düzeyleri tükenmişlik düzeylerini etkilememektedir. Yılmaz (2013), Cihan, (2011), Kale (2007) yaptıkları araştırmalarda eğitim durumu değişkenine göre kişisel başarı alt boyutu için anlamlı farklılıklar bulamamışlardır. Literatürde incelenen birçok araştırmada okul yöneticilerinin tükenmişlik yaşamadıklarına ilişkin araştırmalarda mevcuttur. Eğitim öğretim faaliyetleri verilen alanın spor ve sanat gibi çok özel alanlar olması sebebiyle ilgili okul müdürlerinin spor ve sanat alanında akademik bir eğitim almalarının mesleki gelişimleri üzerinde oldukça olumlu etki yapacağı söylenilebilir. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin yetenek alanları olan spor ve sanatta akademik olarak bilgi gibi bilimsel bilgilerinde artması eğitim öğretim faaliyetlerine önemli derecede olumlu etki edeceği ifade edilebilir. Ayrıca Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerine sosyal ilişkiler üzerine verilecek iletişim, empati, kriz yönetme vb. gibi hizmet içi eğitimler sosyal yönden gelişmelerini sağlayarak önemli derecede okulların vizyonlarında etkileyecektir.

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *okul türü değişkeni* ve tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmamıza katılan Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin okul türü değişkeni tükenmişlik düzeylerini etkilememektedir. Toker (2011) üniversitede yaptığı araştırma da öğretim üyelerinin diğer akademisyenlere nazaran daha düşük düzeyde duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeyine sahip olduklarını saptamıştır. Yine Serinkan ve Bardakçı (2009) üniversite de yaptıkları araştırma da duygusal tükenme açısından profesör ve doçent grubunun en az ortalamaya sahip olduğunu tespit etmiştir. Literatürde araştırmamızla aynı sonuçlara ulaşan araştırmalar da vardır. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri birbirlerinden oldukça fazla bir şekilde farklı olan kurumlardır. İki okul türünün yani spor ve sanat eğitimi olarak da adlandırabileceğimiz eğitim öğretim faaliyetleri ayrıca uzmanlık ve mesleki yeterlilik isteyen eğitim öğretim faaliyetleridir. Söz konusu okullarda okul müdürleri için öğrenci yeterliliğine göre ortaya çıkan sportif ve sanatsal faaliyetler bölgesel olarak farklılıklar oluşturduğu gibi iş yükü anlamında fazlalık oluşturabildikleri söylenilebilir. Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin ortaya çıkan bu nitelikli iş gücünü ve iş hacmini doğru ve düzgün yönlendirebilmesi için öncelikli olarak okul müdürlüklerinin birbirlerinden net olarak ayrılması gerekmektedir. Sistem üzerinde hala Spor ve Güzel Sanatlar Lisesi adı altında tek müdürlük şeklinde yönetilme çalışılan okullar mevcuttur. Bu okulların acilen Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi olarak iki farklı okul türüne farklı müdürlüklerle ayrılması ve her iki okul türüne de ayrı okul müdürü verilmesinin eğitim öğretim faaliyetleri adına daha fazla fayda sağlayacağı söylenilebilir.

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *mesleki deneyim değişkeni* ve tükenmişlik alt boyutu olan duyarsızlaşma düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Ergin(1992), Dolunay(2002) ile Dinham ve Scott (1996) araştırmalarında toplam çalışma süresi arttıkça tükenmişliğin azaldığını bulmuştur. Literatürde incelenen birçok araştırmada okul yöneticilerinin tükenmişlik yaşamadıklarına ilişkin araştırmalarda mevcuttur. Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin mesleki deneyim değişkeniyle ilgili olarak fazlaca tecrübe sahibi olmaları kaynaklı olarak yönetim sorunlarını en az indirgeyerek tükenmişlik yaşamayı engellemek için kendince tecrübeler oluşturdukları söylenilebilir. Öğretmenlik gibi önemli bir meslekte belirli bir yıldan sonra gelen tecrübeyle birlikte sorunlara olumlu bakış açısı ve kolay çözümler bulma becerisinin ortaya çıkmasıyla Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar okul müdürlerinde mesleki olarak tükenme yaşamamalarına kaynak oluşturduğu ifade edilebilir.

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *çalıştıkları okuldaki görev süresi değişkeni* ve tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmamıza katılan Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin çalıştıkları okuldaki görev süresi değişkeni tükenmişlik düzeylerini etkilememektedir. Örmen (1993) araştırmalarında çalışmamızı destekleyen ifadeler kullanmışlar ve mesleki tecrübesi az olan idarecilerin mesleki tükenmişlik oranlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Literatürde araştırmamızla aynı sonuçlara ulaşan araştırmalar da vardır. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin görev sürelerinin yeni olması kaynaklı olarak tükenmişlik yaşamadıkları savunulabilir. Yetenek okulları olan Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinde okul yöneticilerinin okul müdürleri başta olmak üzere görev sürelerinin ve atamalarının yapılacak bazı performans değerlendirmeleri sonucunda diğer okul türleri yönetici atamalarından farklı olarak yapılması gerektiği söylenilebilir. Spor ve sanat alanında yetenekli bireylerin kaliteli bir eğitim aldıklarında yaşadıkları toplum ve ülkeyi uluslararası alanda ön plana çıkarabilecek çok önemli bir reklam aracı olduğu ortada ki bir gerçektir. Bu eğitim planlamasının da mevcut şartlarda kısa sürelerde görev yapan Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürleri tarafından yapılmasının kısa sürelerde yapılmasının çok zor olacağı söylenilebilir. Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin yeni belirlenecek atama usul ve yönetmelikleriyle uzun süre atanmasının spor ve yetenek alanında eğitim veren okullarda faydalı olacağı ifade edilebilir.

Araştırma da Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin *yöneticilik atamasına esas öğretmenlik branşı* ve tükenmişlik alt boyutları olan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmamıza katılan Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlerinin atamaya esas öğretmenlik alanı değişkeni tükenmişlik düzeylerini etkilememektedir. Atamaya esas alan Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar okul müdürlerinin ilgili branşlardan olup olmadığına yönelik olarak yapılan analiz sonuçlarıdır. Atama yönetmeliğinde Spor Liseleri için Beden Eğitimi ve Spor öğretmenliği belirlenmişken Güzel Sanatlar Liseleri için görsel sanatlar, müzik branşları öncelikli olarak belirlenmiştir. Atama esas alana göre Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Liseleri okul müdürlerinin alan içi ya da dışı olmalarıyla ilgili istatistik incelendiğinde alan dışı okul müdürlerinin yoğunlukta olduğu ifade edilebilir. Çeşitli performans değerlendirme çalışmalarıyla alan dışı okul müdürlerinin performanslarının belirlenmesinin önemli ölçüde eğitim öğretim faaliyetlerinin kalitesini artıracığı söylenilebilir. Türkiye genelinde alandan gelen okul müdürlerinin Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerine yönlendirilmesi ilgili okulların eğitim öğretim faaliyetlerinde olumlu yönde bir artış sağlayabileceği söylenilebilir.

Türk eğitim sisteminde uzun yıllardır eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden okul türleri olduğu düşünüldüğünde Spor ve Güzel Sanatlar Liselerinin henüz eğitim sistemimiz için yeni okullar sayılacağı ortadaki gerçektir. İlgili okul müdürlerinde tükenmişlik yaşamamalarındaki okul türlerinin yeni olması kaynaklı olduğu söylenilebilir.

Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi okul müdürlerinin bazı değişkenlere göre mesleki tükenmişliklerinin incelenmesi için yapılan araştırmada, istatistiki sonuçlar incelendiğinde okul yöneticilerinin mesleki olarak tükenmişlik yaşamadıkları görülmektedir. Eğitim sistemi içerisinde akademik spor ve sanat eğitimleri için çok önemli bir noktada bulunan Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinin mevcut buldukları bölge bazlı olarak okullar arasında bazı niteliksel ve niceliksel farkların oluşması gayet olağan bir durumdur. Bu durumlar bazı bölgelerde özellikle okul müdürlerinin resmi ve gayri resmi iş yüklerini artırırken bazı bölgelerde ise herhangi bir resmi iş yükü olarak görülmemektedir. Yapılan araştırma da zaten okul türü olarak Türkiye genelinde sayılı olarak bulunan Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinin okul müdürlerinin okullarda okula olan adanmışlıklarının yüksek olması, okul yöneticileri arasında eşit iş paylaşımından kaynaklı olarak okul müdürünün sadece yol gösterici nitelikte olması, okul içi iletişimin yüksek olması gibi durumların tükenmişlik yaşamamalarında etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Türk eğitim sisteminde uzun yıllardır eğitim öğretim faaliyetlerine devam eden okul türleri olduğu düşünüldüğünde Spor ve Güzel Sanatlar Liselerinin henüz eğitim sistemimiz için yeni okullar sayılacağı ortada ki gerçektir. İlgili okul müdürlerinde tükenmişlik yaşamamalarında ki okul türlerinin yeni olması kaynaklı olduğu söylenilebilir.

Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar gibi eğitim sistemi içerisinde eğitim öğretim faaliyetleriyle yetenek alanında önde olan okulların sorunlarının sayılarının az olması ve sorunlarının daha çok bölgesel kaynaklı olmasından dolayı çözüm önerilerinin yapılan küçük çaplı araştırmalarda okul bazlı olarak yapılmasının daha fazla fayda sağlayacağı söylenebilir. Eğitim sistemi içerisinde sistemin sorunsuz olarak işleyebilmesi için oldukça fazla önemli görevleri olan okul müdürlerinin mesleki tükenmişliklerinin belirlenmesi ve buna neden olan durumlarla ilgili çözüm önerilerinin sunulması eğitimin kalitesini ve niteliğini artırmak için de çok önemli olduğu söylenilebilir. Akademik olarak spor ve sanat üzerine eğitim veren yükseköğretim kurumlarından da Spor Liseleri ve Güzel Sanatlar Liselerinin eğitim öğretim faaliyetlerinde ki etkililiği artırmak için bilgi paylaşımı yapılabilir ve bilimsel araştırmalara ilgili okul türlerinin konu edilmesinin fayda sağlayacağı söylenilebilir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş. (2013). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem
- Cemaloğlu, N. ve Kayabaşı, Y. (2007). “Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyi ile sınıf yönetiminde kullandıkları disiplin modelleri arasındaki ilişki.” *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 123-155.
- Cherniss C (2000). Emotional Intelligence: What It Is and Why It Matters. The Annual Meeting of the Society for Industrial and Organizational Psychology. New Orleans
- Pines, A.M., Aronson, E. (1988). *Career Burnout (Causes and Cures)*. The Free Press, New York: A Division of Macmillan, Inc.
- Freudenberger, H., J. (1974). ‘Staff Burnout’, *Journal of Social Issue*, 30, 159-165.
- Maslach, C., Jackson, S. E. (1981). “The Measurement of Experienced Burnout”. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.
- Maslach, C. (1998). “A Multidimensional Theory of Burnout”, *Theories of Organizational Stress* içinde, ed. C. L. Cooper, Oxford University Press ss. 68- 85, Oxford.
- Maslach, C. ve Leiter, M. P. (1997). *The Truth about Burnout*, San Francisco, CA: Jossey-Bass, San Francisco
- Iwanicki, E. F. (2001). “Toward Understanding and Alleviating Teacher Burnout”, *Theory in to Practice*, 22 (1), 27-32.
- Maslach, C, Schaufeli, W. B., Leiter, P. L. (2001). ‘Job Burnout’. *Annual Review Psychology*, 52, 397-422. Yayın Dağıtım.
- Ergin, C. (1992). “Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach tükenmişlik ölçeğinin uyarlanması”, 7. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları El Kitabı*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Cemaloğlu, N., Şahin, E., D. (2007). “Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Izgar, H. (2000). *Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyleri (Burnout) Nedenleri ve Bazı Etken Faktörlere Göre İncelenmesi (Orta Anadolu Örneği)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Maslach, C., Micheal P., Leiter. (1997). *The Truth About Burnout*, San Francisco,CA: Jossey-Bass. Yöneticiden Kaynaklanan Nedenler
- Luthans, F. (2011). *Organizational Behavior: An Evidence-Based Approach*. New York: Mcgraw-Hill/Irwin.
- Maslach, C, Schaufeli, W. B., Leiter, P. L. (2001). ‘Job Burnout’. *Annual Review Psychology*, 52, 397-422.
- J. Edelvich and A. Brodsky, (1980). Burnout: Stages of Disillusionment in the Helping Professions, Human Sciences Press, New York 1980, p. 14
- Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Lee, R. T., & Ashforth, B. E. (1996). A meta-analytic examination of the correlates of the three dimensions of job burnout. *Journal of applied Psychology*, 129-133.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi, Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.